

M. Linnus.

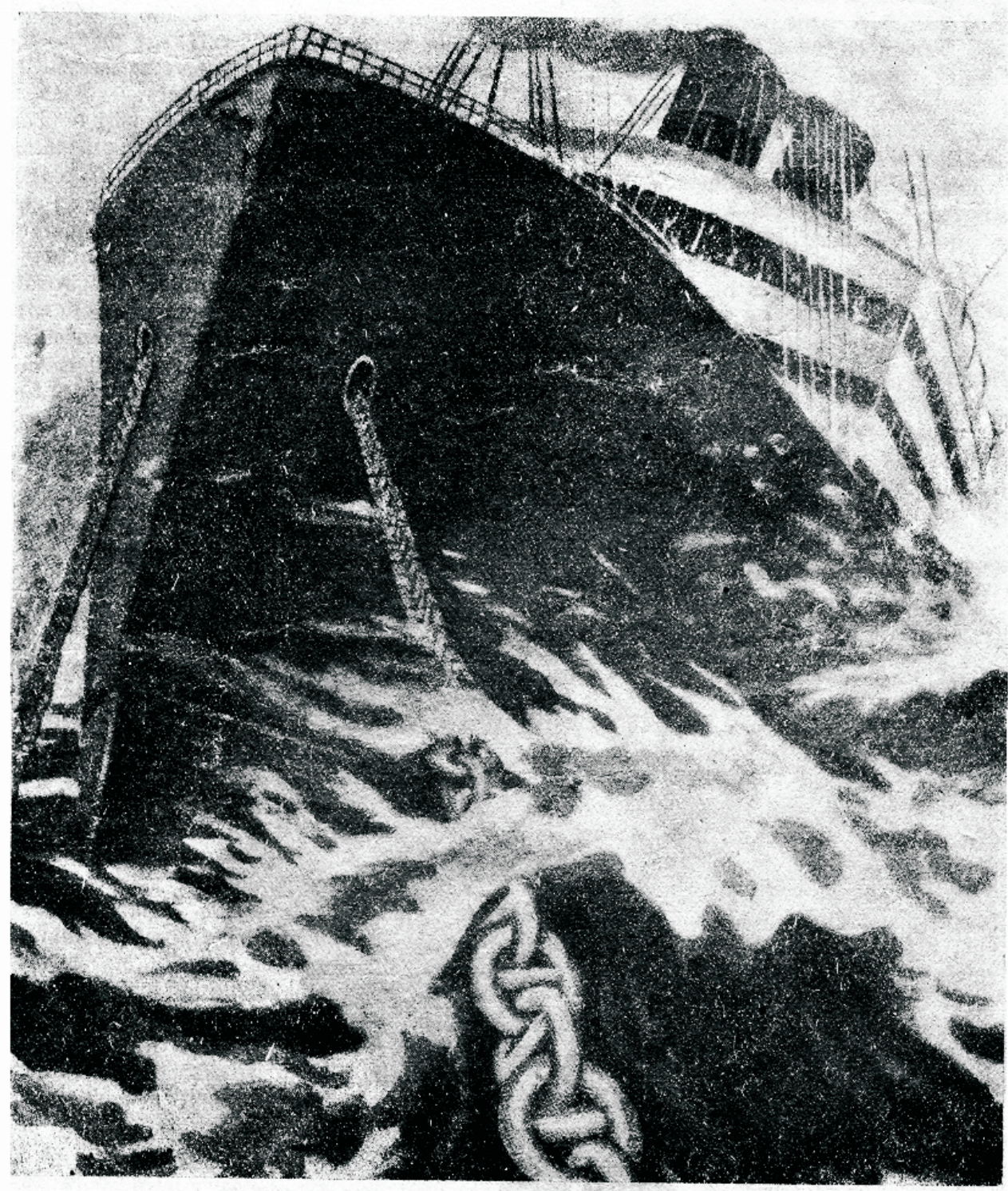
Kaks Rõnu seadust

Tõe Sõnumid

6. aastakäik.

Tallinnas, 1922.

Nr. 1/2.

„Kas ankur hoiab?“

Kas ankur hoiab ?

(Kaanepildi juure)

Meie sõidame elu tormisel merel. Meie laew kiigub kantuna wahunawalt lainetest. Meie oleme reifuteel igawiku poole. Wana koguduse laew on sattunud wastu kõrgetele lainetele ja tugewale woolule. Siiski peab ta wastu ja tungib wõideldes edasi waewaga kuid wõiduuhkelt. Teda kantsakse edasi eesmärgi poole. Suurem osa reifuteest on ära sõidetud, kuid kõige hädasohtlikum on lainete mäss ranna juures.

Kuid paljud ei pane mitte tähele seisukorra tõsidust. Nemad on suures hädasohus ja ei mõista jeda mitte. Nemad magawad rahulikult, kuna pakka ilm mässab ja torm laewa ifka ligemale ja ligemale wiib rannaäärjete wahuga kaetud weelaluste kaljudele. Onnetu juhtumise kartusel on ankur põhja wisatud. Kas ankur hoiab? Jah, ankur — Kristus — ühes ankrutetiga, tõekuulutusega, hoiab orkani mässawal ajal. Ta hoidis weepu- tuse ajal, Eliaae ajal, pimedal keskajal ja ta hoiab ka praegusel ajal. Mustatud lugeja! Sa ei peaks mitte üksnes otsima endale ühe koha waid ka jääma tõe laewale, mis wiib sind julgesti taewa rahusadamasse.

Rahwakirik, waimulik juht kristlikus maail- mas, seisab meie päewil juures hädasohus rikutud jaada ilmalikult waimust ilma tugewa peatus ko- hata. Ühest küljest meelitatusena nendest, kes oma- kasupüüdwalt tahawad heameelega wõita tema lu- gupidamist ja teisest küljest süüdistatusena selles, et tal puudub wõime rahuldada inimese hingenalga ühel kitsal ajal, ta ei wõi mitte teistki kui peab tunnistama, et ta on kaotanud enda wõimu awal- dada mõju südamele peale ja neid ümber luua. Maailm läheb hoolimata temast mööda ja rän- dab edasi enda teedel.

Kirik wajab waimulikku abi. Kas ta tahab digel wiisil otsida jeda sealt, kus abi üksnes lei- dub? Kas ei ole mitte paistnud, et tema on liiga kalgum otsima jeda ilmalikkudest korraldustest, wäljas- pidistest ühingutest? Aga ajalugu on igal ajal tunnistanud, et see kõik on alati eboõnnestanud. Kui Juudid wanasti otsisid abi egiptlastelt ja as- sürlastelt, siis oli see nende eneste kahjuks. Kui warane ristiusu kirik otsis abi Rooma riigilt, läks tema hukatussele wastu. See on kõikum põhj. Ankur ei hoiata seal üalgi.

Jumala tõelik kogudus peab otsima tema sõ- nast. Ta peab tuetuma tema wõimule. Ta peab heitma ankuu tugewale kaljule. Seal saab see hoidma mässawas tormis. Ja Kristus on kalju, lootus tema peale on meie hinge ankur „mis on julge ja tugew ja läheb waheteki taha, kuhu Jeesus, meie eeljooksja, meie eel on sisjeläinud.“

Ja iga üksik kristlane — tema peab teadma, kus ta seisab. Tema küsib, niikui Jssanda teener wa- nasti: „Kust peab minu abi tulema?“ ja was- tab temaga: „Minu abi tuleb Jeho- wa käest, kes taewa ja maa on teinud.“ Tema walmab: „tema ei tuku ega maga mitte, kes Jss- raeli hoiab.“

M. C. Bergerfen.

Aastawahefufe teelahkmel.

„Seiske teede peal ja waadate ja küsige . . . ja käige seal peal, mis see hea tee on . . .“

Meie elame ajajärgul, mida digusega „hariduse ja teaduse“ ajajärguts nimetatakse. Raamatute raamatust leiame et Pabeli pääminister — Daniel — juba wanaste meie aja kohta ettekuulutas: „ . . . ja tundmine läheb suureks.“ Tan. 12, 4. Meie aja sündmused on jeda päewafelgelt tõen- danud. Wiimase aastafaja jookkul on igal inim- konna tegewusealal rohkem edukäiku olnud, kui kõik maailma ajaloo wältus kokuarwatult.

Abraam lõikas oma põlluwilja harilikku sirbiga ja jada aastat tagasi ei olnud meie esivanemad temast mitte palju — kui nad jeda üleüldse olid — ees. Rahtlemata mäletawad paljud nende ridade lugejatest kuidas juht nende eluajal üks uuendus ja leidus teise järele awalikuks sai, kunni praegu auru niidu ja lõikuse masinad majesteetlikult läbi fullakarwa wiljawäljade lõikawad ja kui see töö lõpetatud, on ka wili kottidesse kogutud ja weskile wiimiseks kuuw ning puhas.

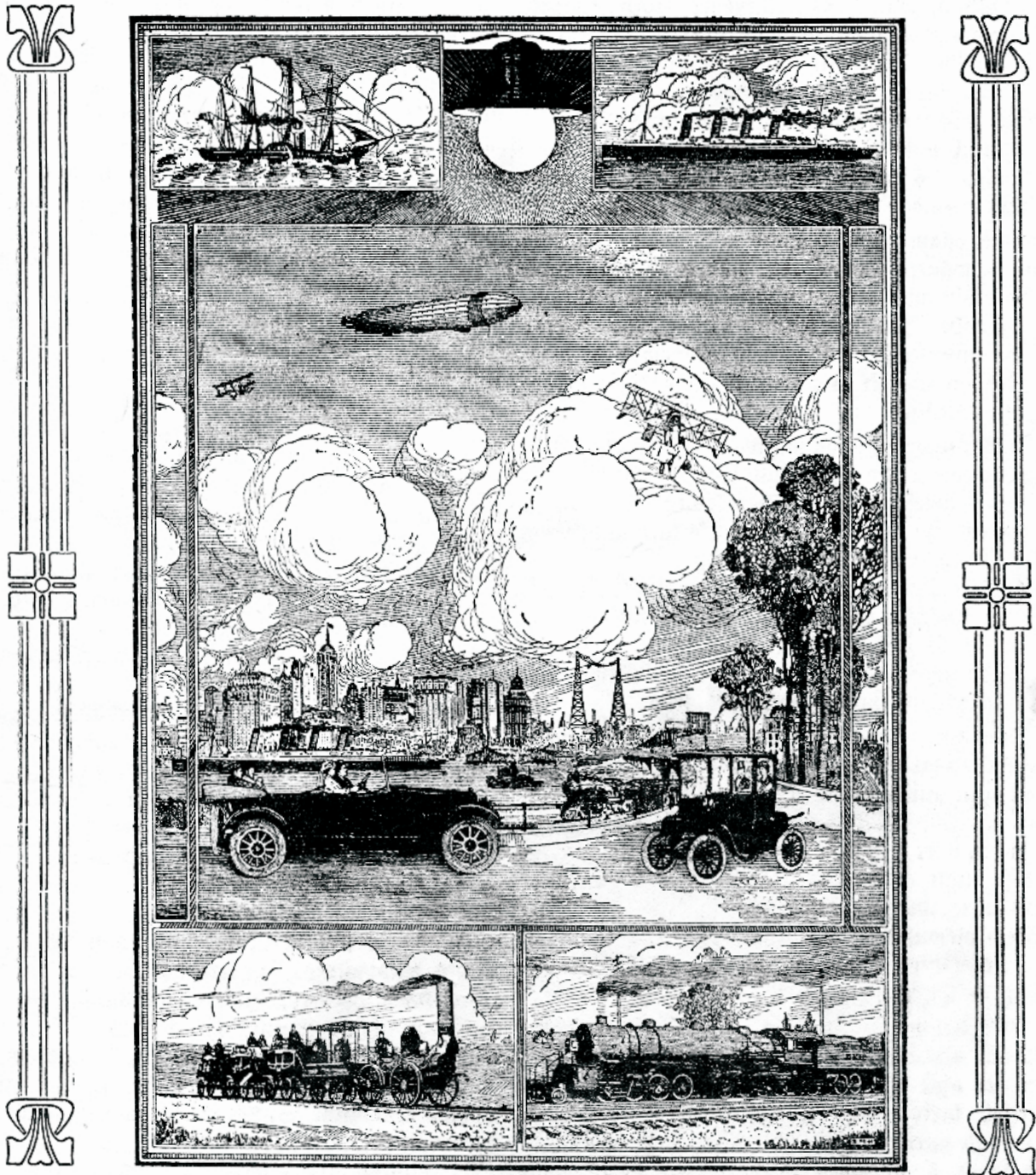
Aastat 150 tagasi reifisid inimesed neiljama- del tingimistel ja abinõudega mis 1500 ja ifegi 3000 aastat tagasi, see on jala ja hobusega. Jer. 51, 31; Estri 8, 10. See oli selleaja kõige- kiirem liikumise wiis. Misfugust pilti näeme aga praegu jellel alal? Kui Franklin, kes üks esi- mestest looduse wägede inimese teenistusesse pae- nutajatest oli, kõiki praeguse aja auru- ja elektri- jõu imetõõsid näeks! Kui temal oleks wõimalus elektritrammidel ja raudteedel ühest kohast teise tormata, kui ta wõiks waadelda jeda pääd pöö- ritama panemat kiirliikumise elawust ja kuulata kõrwlulukustawat mürinat ja põrinat mis juurlin- nade tänawatel kiirliikumise abinõud sünditawad tihti mefikus segaduses inimesi wigastades — siis seisataks ta aukartlikus kohmetuses nende nähtuste ees, mis kõik inimese joo edasipüüden waim on teostanud ja millele tema ise kord alg- tõuke annud. Riisamafugune seisukord on ka Gutenbergi „musta trükifunsti“ alal, mis haridus- waenuliku maailma haridusearmastajaks on tei- nud. On üksikuid haritud maid kus iga päew tuhanded ajalehed ilmuvad, mida kõike põnewa

huvitusega loetate. Misjuguje arvu saame aga fiis, kui meie kõiges maailmas igapäew ilmuvad ajalehed kokkuarvame?

Meie ei mõista praegu omale ettekujutada elu ilma trükkunstita. Igaüks loeb ja võib lugeda ja kus rahvaste elutuisfoon kiirelt loob, sääl oodatakse põnewusega „üleilmilisi uudiseid“ hom-

tusel on palju tarkupäid samasuguste edupüüetega tegevuses. Eritealased kõigil aladel pingutavad oma viimseid võimalusi püüdes üksteisega võistelda. Ka sel aastal tõusevad mitmekümne kordsed „pihvelõhtujad“, majad kui seened maa seest ja muud sarnased vägitööd.

Mis sunnib inimesefugu sel viisil wäsimata

nikul, lõunal ja õhtul ilmuvate ajalehtede läbi. Kas on see ikka alati nii olnud? Ei koguni mitte! Seda on alles viimased aastakümned teostanud. Nii samasugust edu võime kõigil ettevõtete aladel — olgu need tehnilised või midagi muud — näha.

Kuid sellega ei ole edasipüüdenud inimesefugu kangeltski veel rahul. Ka praegusel aastawahe-

edasipüüdma? Kahtlemata püüid inimesefoo elutuginimisi paranda, käekäitu mõnustamaks ja õnnelikumaks teha.

Tarkus, mis inimliste olemuste ettevõtetes avaldub, võimaldab pea kõite asju kergemalt korda saata, mis minewikus palju ihuliftu jõudu ja pale higi tarvitas. Kas aga ka inimeste õnnelikkus haridusliste eduga sammu pidades on kas-

wanud? Kas mõime oodata et inimfond sel teel täielisele õnnelikkusele jõuab ja kõik oma sisemisised nõuded rahuldada võib?

Selle kohta peame kindlaste eitawale seisukohale ajuma. Iga kaine mõtleja, kelle mõttesse ka weel pääle selle — mis peame meie sööma, jooma ja miska ennast katma — midagi wäärtuslikumad mahub, teab et kui inimesel korda lähets kõiki wõimatuid asju wõimalikuks teha, siis ei oleks see weel kaugeltki inimese-soo õnnelikkuse juure jõudmine. Seda kuuleme praegu kõigefelgemalt. Inimesesugu on araneedinud ja söda kuulutanud paljudele uuematele leidustele. Rahwuswahelistes nõukogudes on wastuwõetud otsused, mis piirawad tehniliste ettevõtete edusammusid.

Weel enam; nad peawad nõu walmisolewaid tehnilisi wäärtusi häwitada, nähes nende häwitawat mõju mis terve inimese-soo õudse põnewusega täidab. Inimene tunneb hirmu oma kätetöö ees ja otsib teesid, kuidas selle edenemist piirata. — See on awalik tõendus, et teadus ja edu soowimata külalised on.

Kas on õige nõnda mõelda? Ei, tõeste mitte! Wiga ei ole mitte sääl, kust teda otsitakse. Jumal on inimesele tarkuse ja mõistuse annud ja kõik uuemaaja abinud, mis selleks tarwitatakse, et üleüldist inimese-soo käekäitu kriitiliku armastuse ja wendlikkuse teel parandada, elutingimisi kergendada ja walusid waigistada, on kasulikud ja Jumalast selleks antud, et inimese kurba ja rasket seisukorda kergendada, „pale higi sees leiba söömist“ ja töö tegemist hõlpsamaks teha.

Jumalal on aga weel üks teine ja palju tähtsam otstarbe, milleks tema on iseäranis wiimase ajal inimesele tarkuse kinkinud ja see on palju kõrgem, kui kõik maised humid kofkuwõetult. Tema teab et kõigist edusammudest hoolimata inimese sugu olles siin maa pääl ikka „ägab ja ootab meie ihu ärapeasimist“ ja et „kõik loom (loodud olewused) peab peastetud saama kaduma asja teenistusest Jumala laste auu wabaduseks.“ Room 8, 22. 23.

Et seda oma algplaani kõigile inimestele maapääl teadaanda, selleks on Jumal iseäranis wiimase ajal sellekohased abinõud ettenäinud ja inimesele tarkuse annud seda omal ajal teoks teha. Praeguste uuemaaja kiirliikumise, mõtete edasiandmise ja n. e. abinõudega on wõimalik kõike maatera ewangeliseerida ja seda palju hõlpsamalt, kui enne. Sellega on Jumalast antud teaduslikud abinõud inimese-soole õnnistuseks määratud.

Kui meie aga tihti hoopis teistfugust wilja näeme, keda peafime see juures süüdistama?

Jumal on armastus; kuid arwamata tuhanded süüdistawad Jumalat kõige halbtuse algatajana ja seda weel iseäranis ajajärgul, kus tea-

aduslikud häwituseabinõud oma laastawat tööd teewad.

Mis ütleb aga Jumala sõna? „Waata, seda ükspäinis olen ma leidnud, et Jumal inimese loonud õiglaseks; aga nemad ise otsiwad palju kurje äramõtlemissi.“ Rog. 7, 29.

Seda-sama võib ka praeguse aja teadusliste tööde kohta öelda. Seda mis Jumal annud inimese-soo kasuks, tarwitawad nad omale hukatuses-Weel teine hädaoht waritseb inimesesugu sellel alal ja nimelt: Teaduslike edu, mis Jumal inimesele annud, teda tundma õppimiseks, on inimese-sugu kirjutanud oma isiklike tarkuse ja wõimuse arwele ja tarwita sed Jumala, kui „kõige hea annete andja“ salgamiseks, sellega Jumalast antud tarkust omale nii ajalikult kui igaweste kahjuks tarwitades.

Sellepärast ütleb meile Jumala sõna: „Seiske teede peal ja waadake ja küsige . . . ja käige seal peal, mis see hea tee on, siis leiata teie hingamist oma hingele.“

Sellepärast olgu meie esimene mõte uue aasta algusel: Mis otstarbe on minu elul siin maa pääl ja kuidas wõiksin nõnda elada, et kõik minu ettevõtted oleksid Jumalale auks ja inimese-soole kasuks ja et ma ka wiimase „teaduse ja edu“ ajajärgul elades wõiksin sellekohaseid andmeid Jumalast määratud otstarbeks tarwitada. Rõõmus-tawal wiisil wõime omale sellel alal palju teadusemehi eeskujuks wõtta ja ka nende näpunäiteid tähele panna, mis kasu võib meile teaduse dieti tarwitamine ka waimlikel alal anda. Järgnewalt looduseteadlaste awalikud teadaanded oma ilmawaadete kohta, kuidas nemad teadust Jumala tundma õppimiseks kasutawad ja Jumalasalgamise wastu wõitsemad:

Lahutusteadlane J. v. Liebig ütleb: „Need on kunstiarwastajate arwamisused, mis jalutus-käikudest looduseuurimise lõpupiirkonda teawad jutustada ja seeläbi tunnewad ennast õigustatud olewat teadmatuses ja kergeusklikule publikumile arajeleetada wõiwad, kuidas maailm ja elu üleüldse on alguse saanud ja kuidas ka inimene kõige kõrgemate asjade uurimise wõimaluseni olla jõudnud.“ Liebig'i teaduse alus oli „et tõsine looduse tundmine Suure Looja imeliste teede tähelepanemine ja äratundmine“ on.

Lahutusteadlane Chr. Fr. Schönbein ütleb: „Kumal ütleb oma südames, ei ole Jumalat; see on otsus, mis juba aastatuhandete eest praeguse aja ilmawaate kohta öeldi ja ka praegu ei wõi keegi tõelikumat otsust selle kohta anda.“

Darwini sõber, lahutusteadlane Ch. Syell ütleb: „Üks kõik kuhu meie oma uurimisekatseid juhime, igal pool leiame meie selgeid tõendusid ühe isiklike Looja ettenägewusest, tarkusest ja wäest.“

Täheeadlane Mädlar ütleb: „Tõsine looduseeadlane ei või olla Jumalajalgaja. Kes nii sügavale Jumala töökotta on vaadanud ja kellel niipalju võimalust on olnud tema kõitheaduist ja punktipeälisist igawest korda wadelda, kui meil, täheeadlastel, see peab omad põhved lapselikus alanduses nõtkutama püha Jumala walitsuse ees.“

Taimeteadlane D. Heer, ütleb: „Põolit teadus wiib meid eemale Jumalast, põhjalik teadus juhib meid Jumala juure.“

Loomateadlane Agasjõg ütleb: „Kõigile peab looduseuurimisest see kindel tõde wastupaistma et kõi looduses ühe kõrgemõttewõimulise olewuse waimust on oma alguse saanud, kes minewiku, olewiku ja tulewiku ruumi-ja aja üle walitseb.“

Kas on tarwis kümme kasku parandada?

Kui üks ingel tuleks Jumala kümne käju tahwlitega ja kutuks sind üles, neid muutama, misjuguist muutmist peaksid ja tarwilikuks?

„Si ole ühtegi kasku. Need jaid kõrwaldatud ja jäädawalt oleme meie wabad käju orjusest. Kõididud on meie kätelt langenud, meie oleme wabad, wabad!“ Need sõnad kajasid ühelt kõnetoolilt. Saal oli tungil rahwast täis ja kõneleja pühtis higi palgelt. Ma mõtlesin et olen wist enamlaste wõi anarchistide (riigikorra wastane) koosolekule sattunud ja waatastin hoolega ringi, et enne parajat pääseteed leida, kui walitsuse ammetnikud koosolekut ärakeelama ja sellest osawõtjaid üleskirjutama tulewad. Aga kõneleja jatkas oma kõnet järgmiselt: „Kristus on Jumala käju kõrwaldanud ja seda risti külge löönud.“ Seda kuuldes hingasin ma kergemalt. Mina olin ühes waimulikus koosolekus ja jutlustaja ei püüdnud mitte minu ajaliku isamaa seadusi kõrwaldada, waid Jumala kaskusid. Misjuguised need kaskud küll wõisid olla, mille wastu ta nii wihaselt wõitles? Kui wastuseks minu küsimise pääle, olid sõnad tema suust:

„Sellest filmapilgust pääle, kui sa püüad iseäranis Jumala kümme kasku pidama hakata, oled ja armust ära langenud ja salgad Kristuse ära.“

Minule oli see wäga wõdras ütetus; sest juba aastate wiisi oli minu püüd olnud Kristuse armu läbi Jumala kaskusid pidada. Tõeste, see oli üks wõdras õpetus, aga mina olin sattunud Jumala käju wastaste koosolekule, kes tõendasid, et Kristuse surmast alates, ei ole ühelgi enam tarwis Jumala kasku pidada. Need olid waimulikud enamlasted, kes taewariiki tahawad jissetungida;

ja eht nemad küll ennast ewangeliumi laialelaotakateks peawad, kiskuwad nad seda tõelikult maha ja püüawad Jumala walitsuse põhialuseid häwitada. Mina aga tundsin enese tunnete üle Jumala ees häbi, et ma kuuldes, et siin mitte riigiseaduste wastu ei wõidelda, waid Jumala seaduse wastu, kergemalt hingasin ja rahulikumaks jäin. Ets ei ole need waimulikud anarchistid kaugelt suurem hädaoht? Kas ei too Jumala käsu ärasteimine kristliku rahwale niisama sugusid hädaohte, mis kodanliste seaduste ärasteimine too?

Wabadus ei tähenda mitte forrawastast olekut.

Kui meie tahame, et meie elu ja warandus kaitstud oleks, siis peawad meil selle kohased seadused olema. Kui mõrtsukatel, warastel ja rahurikkujatel oleks takistamata tegewuse wabadus, siis oleks meie kõiide elu iga filmapilk hädaohus; rahu ja wabaduse asemel oleks meil walitsemas wägivald ja forratus, kuritegewus edeneks takistamatalt ja kurjategijate eest ei wõiks keegi kindel olla ööl ega päewal. See, mida meie piiramata wabaduseks kiidaksime, oleks tõe poolest kõige suurem orja-põli ja hukatus. Et täielikku häwitust teostada, selleks tarwis ainult sellekohased seadused kõrwaldada, ja inimlike wägivalda ihal oleks täieline wabadus. Kuid kas tähendaks see wabadust kõigile kodanikkudele?

Sellepääle waatamata tõendawad käjuwastased kristlased, et Kristus olla tulnud Jumala kasku kaotama ja et meie enam mitte käju all ei ole, waid armu all. See käib üle meie mõistuse, et wõiks armu olla ilma käjuta; sest arm tähendab ju andeksandmist ja andeksandmine tähendab, et isik, kellele andeksantakse, ülekohtu or teinud. Kui ülekohtus on sündinud, siis peab üks mõõdupuu olema, mis ka õiguse ja ülekohtu wahel wahet teha.

Miskpärast on warastada ülekohtus? Kuidas wõiksime tõendada, et wargus patt on, kui mitte käju läbi: „Sina ei pea mitte warastama“?

Kas tapmine on patt? Kindlaste, ütleb ja. Miskpärast on see patt? Wastus on selge: Jumala käst ütleb: „Sina ei pea mitte tapma.“

Paulus ütles: Mina ei teadnud kurja himu patu olewad, kui käst ei oleks öelnud: „Sina ei pea mitte himustama.“ Rom. 7,7. Kuidas wõib aga keegi pattu wõi ülekohtu teha, kui kasku üleüldie ei olegi. Ütleb ju Joannes: „Jga üks, kes pattu teeb, teeb seda mis käju wastu on, ja patt on see mis käju wastu on.“ 1. Joan. 3,4. Kuidas wõib olla andeksandmist, kui ei ole ülekohtu tegemist ja kuidas wõib armu anda, kui ei ole andeksandmist.

Kas Kristus oli mahalõhkuja.

Jesus Kristus ei muutnud mitte Jumala käsku, kui ta siin maa pääl elas. Mispärast pidi tema oma Isa käsku, kellega tema alguses üheskoos maailma lõi, püüdma muuta ja see läbi selle üle valitsemist kõigutama, mis nemad ühes Isaga loonud? „Alguses oli Sõna ja Sõna oli Jumala juures ja Sõna oli Jumal.“ Joan. 1,1. „Kõik asjad on tema läbi tehtud ja ühtegi ei ole ilma temata tehtud, mis tehtud on.“ Ealm 3.

Mispärast pidi tema küll püüdma taewalisse seadusi kõrvaldada, mille kohta oli öeldud:

„... ja waata, see kõik oli väga hea.“ Mispärast pidi tema püüdma Jumala walitsetuse põhjusel hävitada? Seda Kristuse arwele panema on diglusetus ja otse Jumalat teotaw.

Aga isegi siis, kui ta maapääl elas, mõtlejid mõned, et ta just seda teostama tulnud. Meil on tema oma sõnad, millega ta sellekohaseid jüudistusi tagasitõrjus: „Urge mõtelge et mina olen tulnud käsku ja prohwetid kaotama.“ Matt. 5,17. Ja sellele järgnes Jumala käskude imeline seletus. Kaotamise asemel tegi tema neid suureks ja auliseks. Oma eluajal pidas tema Jumala käsku täielikult. Keegi, isegi Juudid mitte, kes käsu kirjatahte olid uurinud, ei võinud teda süüdistada käsuüleastumises. „Kes teie seast võib patu minu peale tõeks tunnistada?“ Joan. 8,46. Tema on meie eesküja ja meie peakõne tema järele käima. „Kes ennast ütleb tema jisse jääwat, se jama peab ka nõnda käima, kui tema on käinud.“ 1. Joan. 2,6.

Kas ja võiksid paremad käjud ajemele seada?

Mis on siin mida sa muudetult tahaksid näha? Kui praegu üks ingel taewast tuleks ja Jumala käskudega sinu ees seisaks ja ütleks: „Neid kümme käsku arvustatakse nii väga. Oeldakse et need liig wanad olla ja praeguse aja rahwale mitte kohased. Tõmma sellepärast wanad käjud maha ja kirjuta uued ning paremad,“ ja kui sa maha istuksid ning neid järelmõteldes waataksid, kas võiksid ja kõik kümme käsku tühjakstunnistada? — Ei, sa ei võiks seda mitte. Pane tähele kuwendamat käsku: „Sina ei pea mitte tapma.“ Rüstuta see maha ja terwel ilmal on waba tapmise ja eluwõtmise võimalus; sest sellekohast käsku ei oleks olema, mis tapmist kuritööks tembeldab ja sellepärast oleks ka võimata mõrtsukat nühelda. Sa jätaksid kindlasti selle käju maha kustutamata. Niisama teeksid sa ka kahetsandama käjuga; sest sulle ei meeldiks mitte ja sa ei tunneks õige olewat, wõõra asjade ülekohtusel teel omandamist, weel vähem näeksid sa seda, kui teegi-sinn waewaga kokkupandud wara ülekohtusel

teel omandab. Kui see käst Jumala käskude seast saaks kõrvaldatud, siis oleks homme sinu maja ja kõik sinu warandus wõõraste kättes, sest ei oleks ju käsku, mis seda tegemast keelab. Ja seitsmes käst? — Ei, ka seitsmendamat ei tohi kaotada. See rööwits meie kodudest pühaduse, kodu, selle wäitese osakese taewast maa pääl. Mitaks Jumal et meie kodu oleks püha ja jääks pühaks!

Meie ei saaks ühtegi piiri mahatistkuma, et sellega võimalust anda kurjale meie kodu pühaks öuesid tallata. Ja wiies: „Luusta oma isa ja ema.“ Ja, ka see käst peab jääma. Niisama ka üheksas ja kümnes; sest kui palju libedust, wiha ja tülistid kasvab himustamise pinnal: Teise käsu laua peal peaks sellega kõik käjud jääma. Need kõik on inimese elus hädastarwilised ja kasulikud käjud ja kui palju parem ja õnnelikum oleks kõik maailm, kui kõik nende järele teeksid.

Kas on inimese kohus Jumala vastu teiseks muudetud?

Müüd pöörame käsu esimese laua juure, kus on ülespandud inimese kohused Jumala vastu. Võib olla ehk on sin midagi, mis wanaks on jäänud ja muutmist tarwitab.

Wast ehk on see esimene? „Sinul ei pea teist Jumalaid olema minu kõrval.“ Waata paganate ebajumalaid. Need on waljud isandad, kes palwetajatele armu ei anna, waid raskeid patukahetsuse kombeid nõuawad, mis ihu waewamist ja isegi nende laste werd sijaaldawad. Nemad nõuawad inimesteohwrid ja pakuwad wastuandena küll kõike muud, ainult mitte seda mis inimese sifimine tung nõuab — see on lunastamist — andeksandmist — rahu — Võid sa seda wabalt päält waadata ja esimese käsu kõrvaldada? Ei, kümme korda ei! Sa ütled omas südames: Võtke kõik muud ära, ainult jätke mulle minu elaw Jumal.

Müüd teine käst. Kui tihti kuuleme meie kuudas paganad igasugusid kujukid kummardawad; oma elus igasugustesse kõlbmatustesse ja haigusstesse langedes, mille all nende järeltulew põlv kolmanda ma ja neljandama põlweni, kannatab. Ka sina annetasid oma pistust selleks, et ometi lord kujude kummardajad arusaamisele tuleksid ja et ka neil saaks kuulutatud teise käsu ewangeliiumit. Sa lähed ilma pikemalt mõtlemata ka kolmandast üle, sest sinu Jumala nime ei pea ju teegi ilmaasjata suhu võtma,

Neljat käsku waataksid sa tähelepanelikult; sest siin paistis midagi olema mis korras ei ole ja parandust tarwitab. „Mõtle hingamise päewa peale et sa seda pühitsed. Kuus päewa pead sa tööd tegema ja kõik oma tegemist tegema; aga seitsmes päew on hingamise päew Jehowale sinu Jumalale.“

Ja siin on wiga, ütled ta. Tõmmad sõna „seitsmes“ maha ja paneb senna asemele „esimene.“

Kui imelik parandus! Terwes selles suures käskudereas on üks ainus wiga. Aga meie küsime, mis wähe on selles, mil päewal ja Jumalat kummardat, kui ja aga seda hääl meelel teed? Ja mispärast tahad ja seda päewa muuta? Mispärast sead ja Jumala tarkuse küsimise alla, kui itema seitsmendama päewa pühitsemiseks arwalitjes? Kas ei ole Jumalal õigust seda päewa määrata, mis temale peab püha olema? Jumal walis seitsmendama päewa pühitsemise päewaks ja andis seda oma rahwale hingamise päewaks. Mispärast ta seda tegi, näitab meile Efs. 20, 12. 20. kus on kirjutatud: „Ja mina andsin neile ka oma hingamise päewad, et nemad pidid olema täheks minu ja nende wahel; et nemad pidid tundma, et mina olen Jehowa, kes neid pühitseb. Ja pühitsege minu hingamise päewi, et nemad oleksid täheks minu ja teie wahel, et teie aate tunda, et mina olen Jehowa, teie Jumal!“

Mõnda on siis hingamise päew täheks Jumala ja tema rahwa wahel, et nemad teaksid, et Jehowa nende Jumal on ja et usmatad teaksid, et tema lapsed seda Jumalat kummardawad, kes on loonud taewa ja maa ja weehallitad.

Ja mispärast peaksid kristlased ustamuse märki Jumala wastu kaotama ja selle asemele ühe wõõra jumala märgi wõtma.

Kas ei peaks meie mitte seda täielikku käsku kui Jumala andi taewast waatlema, kui midagi niisugust, mis Jumal inimesesooles kasuks on andnud? Olgu see kaugel meist, et inimlik käsi peaks seda muutma ja rikkuma, mis Kristus ei puudutanud ega muutnud! Annaks Jumal andeks, kui meie üht osa tema pühast käsust oleme teotanud, ja kirjutaks tema oma pühad käsud meie südame lauastele päale, et meie ka ühes Kristusega wõiksime öelda:

„Ma tahan heal meelel teha sinu meelepärast mu Jumal! ja mu südame põhjas on su käsud õpetus.“ Paul 40, 9. W. G. D. Neil.

Kaks käsuseadust.

Kümme käsku, kõlbluse käsuseadus, on niisama igawene nagu Jumal ise; tema on üks Jumala loomuse koopia (ätrüüf) ja põhjendub selle peale. Lul. 16, 17; 2 Moos. 24, 12. Sellespärast seisab tema igawesest ajast igawesiti.

Patulangemiseega astusid sisse uued olutingimised, mis nõudsid üht uut teenistust, üht teenistust, mis näitas edasi tulewikku ja oli üks wari tulewast Peastjast.

Käsuadused ja käsud anti ühenduses selle teenistusega. Kõik, mis selle teenistusega ühenduses seisis, lõppes ära, kui tõelik ohwritall, Jeesus Kristus, suri risti peal.

Kõlbluse käsuseadus.

Jäsfanda käsk. 2. Moos. 24, 12; 5 Moos. 33, 2; Jak 2, 8—12; Rom. 7, 7.

Räägitud Jumalast. 5. Moos. 4, 12, 13; 2. Moos. 20, 1—17.

Kirjutatud Jumalast. 2. Moos. 31, 18; 5. Moos. 10, 1—5.

Kirjutatud kivilaudadele. 5. Moos. 9, 10.

Pandud seaduse laeka sisse. 5. Moos. 10, 5; Ebr. 9, 4; 1. Kun. 8, 9.

Ei räägi ohwritest. 5. Moos. 4, 12, 13; 5, 22; Jer. 7, 22, 23.

See on täielik. Tam. 1, 19, 8.

Waimulik. Rom. 7, 14.

Wägew ja kasulik. 1. Kor. 15, 56; Ep. 3, 6, 23.

Wabaduse käsk. Jak. 2, 12.

Biibel teeb selge wähe nende kahe käsuseaduse wahel. Lau. 9, 10, 11.

Jumal andis kõlbluse käsuseaduse. Neem. 9, 13, 14. Mooses andis wormliku käsuseaduse. 2. Kun. 21, 8.

See on üliwäga tähtis wõida wahet teha nende kahe käsuseaduse wahel; see on otse see punkt, mille üle paljud komistawad ja segadusesse jattuwad, kas Jumala käsuseadus on weel matjew, wõi ei ole ja kas seda peab peetama ka weel kristlikus ajajärgus wõi mitte j. n. e.; küsimised, millede üle iga kristlane peaks selgusele saama.

Wormlik (warju) käsuseadus.

Mooses käsk. Lau. 9, 10; Jos. 23, 6; Ap. t. 15, 5.

Antud Moosesest. Neem. 9, 14; 2. Kun. 21, 8. 5. Moos. 1, 5.

Kirjutatud Moosesest. 2. Moos. 24, 4—7; 5. Moos. 31, 24.

Kirjutatud ühte raamatusse. 5. Moos. 31, 24.

Pandud seaduselaeka kõrwa. 5. Moos. 31, 25, 26.

Räägib ainult ohwritest ühest ettetähendusest Kristuse peale. Ebr. 10, 1—10; 9, 1—10.

See on puudulik, ei wõi midagi täielikku korda saata. Ebr. 7, 19; 9, 10.

Lihalik. Ebr. 7, 16.

Rõder ja kõlwatu. Ebr. 7, 18.

Üks julase ite. Kal. 5, 1.

Sisaldab nädala hingamise päeva kästu. 2. Moos. 20, 8—11; Luf. 23, 56.

On muutmata, mitte ära kaodatud. Law. 1. 89, 35; 111, 7—8; Matt. 5, 17, 18.

Kirjutatakse usklikkude südamesse, wõidakse sellepärast pidada. Jer. 31, 33; Ebr. 8, 10; Matt. 19, 16—19; Jlm. 14, 12; 22, 14.

Kõikide peale mõistetakse kohut nende järele. Rom. 2, 12—16; Jak. 2. 8—12.

Nädalahingamispäew jääb edasi kestma. Matt. 24, 20; Luf. 23, 56; Ap. t. 13, 42—44; 17, 1, 2; 18, 4; 19, 8.

Hingamise päewa peetakse uue maa peal. Jes. 66, 22, 23.

Sisaldab kästusid kolme aasta püha ja seitsme aasta hingamispäewa üle. 2. Moos. 23, 14—17; 3. Moos. 23, 4—39; Kol. 1. 14—16.

(Need aasta hingamispäewad ei langenud alati nädala hingamise päewa peale, sest et nad kindlaks määratud kuu päewade peale langevad.)

Raelutatud risti külge. Ew. 2, 14, 15; Kol. 2, 14—17; Ebr. 8, 1—5; 9, 9, 10.

Ei kirjutata mitte südamesse; ei pea mitte peetama. Ap. t. 15, 4—29; Kol. 2, 14—17.

Ei mõista kohut kellegi peale. Kol. 2, 14.

Alasta pühad ja hingamise päewad on ära kaodatud. Kol. 2, 14, 16.

N. C. Bergerfen

Nädala esimene päew pühas kirjias.

Kardinal Gibbons ütleb: „Piibelt wõib esimesest Moosese raamatust kuni Jmutuse raamatuni läbi lugeda ja ei leita mitte üht ainamat näitust päikese päewa (s. o. meie pühapäewa pühitsusest.“ („Meie ijade usk,“ lehek. 111. Kas temal on õigus?

Mõni hea, otsekohene protestantlane, kes nädala esimest päewa peab, ütleb: „Aga piibel on täis näitusi, et päikese päewa pidama peab, Jeesuse surruist ülestõusmiseks auks.“ On see tõendus õige? Mõlemil nendest tunnistajatest ei wõi ommetegi mitte õigus olla. Umb kumb: kas katoliklastel on õigus ja protestantlastel ei ole, ehk ümberpööratud. Mis on siis õigus?

Kas tunnistab piibel seda, otsekohene ehk kaudsest, et päikese päew (pühapäew) kristlastele üks püha päew oli ehk on? Siis wõime meie ka oodata, et meie selle kohta üht selget ütelist leiame, ja nimelt nii selgelt, „et rumalad ka mitte ehtida ei wõi.“ Kui seda selget tunnistuse sõna piiblis mitte leida ole, siis peame meie otsusele tulema, et Jumala sõna päikese päewa pidamist mitte ei käsi ega õpeta. Kui aga Jumala sõna esimese nädala päewa pidamise üle waikib, siis selgub, et kardinal Gibbons'i seletus õige on, ja meie kui truud protestantlased, oleme oma usutunnistuse läbi kohustatud, päikese päewa nõudmisi tähele panemata jätma ja Jumala sõna tõsi õpetuse järel käima. Sest mis päikese päewa pühitsemise ehk mingisugu muu kohustust enesesse mahutama asjasse puudub, siis „ei ole sellel tõsi protestantlase kohta mingit wäärtust, kui wara üks õpetus tekkinud on kui seda mitte piiblis leida ei ole.“ Tema küsib lihtsalt: „Kas on see Jumala Waimu läbi antud sõna sees kirjutatud? Kas jai seda meie Jõhanda Jeesusest ja tema apostlitest õpetatud?

Paljud, kui nemad seda küsimust põhjalikult uurima hakkawad, jaawad seda kõige kõrgemal kraadil ootamata inestama, et püha kiri mitte „täis näitusi“ ei ole, et päikese päew Kristuse

ülestõusmise ehk üleüldse mõne muu põhjuse pärast pühitsetud peab saama. Tõepoolest ei ole sõna „pühapäew“ meie päikese päewa kohta üleüldse mitte piiblis leida, ja ütetus „nädala esimene päew“ ainult kahetsja korda, ja nimelt Matt 28, 1; Mark. 16, 2, 9; Luf. 24. 1; Joh. 20, 1, 19; Ap. t. 20, 7; 1. Kor. 16, 2. Nendes aga ei leidu ühtki näitust, et selle nimeline päew milgil wiisil pühitsetud päew oli; sellewastu näitawad nemad, et see üks harilik äripäew oli, nagu kõik teised, hingamise päew wälja arwatud, mis sel ajal „käsu järele“ peetud jai.

Nende piiblikohtade lugemise juures leitakse, et see tõendus õige on. Matt. 28, 1 loeme meie: „Aga hingamise päewa õhtul, kui esimene nädala päew hakkas, tuli Maria Mahdalena ja teine Maria hauda waatama.“ See on ühe ajaloolise tõeasja lihtne teadaandmine. Keegi tuleb Kristuse haua juure ühel teatud ajal, ja nimelt nädala esimesel päewal. Saab weel juurde lisatud, et esimene nädala päew hingamise päewa lõpul algas.

Mark. 16, 2; Luf. 24, 1 ja Joh. 20, 1 on ainult Matt 28, 1 räägitud sündmuse kordamine, nimelt lihtne teade, et jüngrid esimesel nädala päewal wara oma Jõhanda haua juure tulid. Lugege aga pangu tähele, et Markus ja Lukas rõhuga nimetawad, et hingamise päew, mis „jai mööda läinud“ (Mark. 16, 1.) „käsu järele“ peetud oli jaanud. Luf. 23, 56.

Aga eks Jeesus ilmunud jüngritele esimesel nädala päewal ja ütelnud: Rahu olgu teile? Ja kas see ei näita, et jüngrid kofku olid tulnud, et ühes usulises mõttes ülestõusmist pühitseda? Was tus selle küsimuse peale leidub mõlemates teistes ewangeliumi jalmides ja nende kofkufõlas.

Mark. 16, 9. 14 teeb meid järgmiste tõeasjades tuttawaks: 1. Et Jeesus esimesel nädala päewal, peale oma ülestõusmist, kõige enne Maria Mahdalenale ilmus. 2. Et Maria ära läks ja seda neile kuulutas, kes „temaga olid olnud“ — apostlitele. 3. Et need, kui nemad kuulsid, et

tema elab ja end temale näitas, mitte ei uskunud. 4. Et Jeesus end hiljemine kahe teise jüngrile näitas ja need ta ära läksid ja seda teistele jutustasid. 5. Et, kui need mõlemad oma lugu jutustasid, neid ka ei ustud. 6. Et viimaks Jeesus ise üheteistkümmenele end näitas, kui nemad laudasisid ja tema sõitles nende umbustu ja südame kõvadust, sest et nad mitte neid ei olnud uskunud, kes teda peale tema ülestõusmisest olid näinud.

Kui meie Joh. 20, 19 poole pöörame, siis leiame, et koosolek, milles tema umbustu sõitles, jelsamal tema ülestõusmise päeval, esimesel nädala päeval peetud sai. Meie leiame edasi, et „usked luffus olid kartuse pärast Jüda rahwa eest.“ Ja kui meie Lutase teadaandmist selle koosoleku üle loeme, siis märkame meie, et peale selle kui Jeesus ütles: „Rahu olgu teile,“ apostlid lohusid ja kartsid, sellepärast et nemad arvasivad, et nad waimu näewad, ja et Ennistegija, et nende kartust laudata ja neid uskuma panna, et küsis: „Kas teil on siin midagi süüa?“ „Ja nemad panid tema ette tüki küpsetatud kala ja kärjemett.“ Luk. 24, 36—42.

Kui meie need lihtjad tõeasjad läbiwaatame, siis saame järgmise kokkuvõtte: Apostlid, kes ei teadnud ega suutnud uskuda, et Jeesus surnuist ülestõusnud on, olid oma eneste kodus ehk oma elukohas luffus uste taga. Et nende tunnistus mitte üksnes usu waid ka nägemise peale põhjeneda võiks, siis ilmus neile Jeesus ja sõitles nende kõwa ja uskumata südant; ja kui nemad siiski mitte selle üle täiesti selgusele ei olnud jõudnud, siis palus ta nende käest natuke toitu ja sõi nende ees.

Terve teadaandmine oma kõige täpisealsetes üksikasjades lükkab täiesti selle arvamise ümber, et jüngrid sellepärast kokku olid tulnud, et ülestõusmisest pühitseda, ehk et nemad seda päewa milgil wiisil pühaks pidasid.

Ap. t. 20, 7 ja järgmistes salmides leiame meie ühe lühiteise aga huwitawa teate ühe koosoleku üle, mis apostel Paulusest sai peetud, sel ajal kui ta oma missiooni reisir oli. Koht oli Troas, aeg esimene nädala päew. „Aga esimesel nädala päewal, kui jüngrid olid kokku tulnud leiba murdma, rääkis Paulus nendega, ja tahtis teisel päewal ära minna, ja jätkas oma kõne teist ööni.“

Lugeja tähelepanek saab siin mõne iseäralise punkti peale juhitud. Esiteks oli see üks õhtune koosolek, sest „seal oli mitu lampi ülemas toas, kus nemad koos olid,“ ja Paulus „jätkas oma kõne teist ööni.“ Salmid 7, 8. Teiseks õpetab piibel et iga päewa algust peame arwama „päitese loojamineku ajast alates.“ 1. Mos. 1, 2, 8, 13; 3. Mos. 23, 32. Kui see nüüd esimese nä-

dala päewa pimedamal ajal oli, siis pidi see sel ajal olema, mida meie laupäewa õhtuks nimetame. Kolmandamaks wõis leiba murdmine ainult üks harilik söömaaja pidamine olla, sest et Paulus nähtawasti oma igapäewast õhtu rooga selle koosolekuga ühenduses sõi. Ap. t. 20, 11. Neljandaks ei olnud leiba murdmine mitte ühe määratud päewa auks, sest warematel aegadel murdi leiba iga päew (Ap. 2, 46.) ja ei pühitsetud müdugi mitte iga nädala päewa. Wiendaks tahtie Paulus „teisel päewal ära minna,“ nii siis päitese päewa (s. o. meie püha päewa) hommikul, Afsoni, ühte kohta, mis 19 penikoormat kaugel oli, et seal oma sellitistega kokku saada. Ap. t. 20, 7, 13. Ja hommikul alustas ta oma reisi, nagu ta kawatsevad oli.

Mis näitawad meile nüüd need tõeasjad? Lihtsalt seda: Teadustatud koosolek oli üks juhusline, mis õhtul peale hingamise päewa kokku sai kutsutud, sest et see wiimane juhtumine (wõimalus) kogudusele oli, oma waimuliku isa tõe sees, kuulda. Peale koosoleku läts Paulus peaaegu terve päitese päewa jala ühte teise kohta, kust ta laewaga edasi reisis. Kõik asjaolud näitawad selgesti, et see koosolek milgil wiisil aukartust esimese nädala päewa wastu, waid palju enam selle wastandit näitab, sest Paulus ei oleks hingamise päewal mitte seda pikka jala-reisi ette wõtnud. See oli tema harjund kombe, hingamise päewal puhata (rahul olla) ja oma kuulutuse tööd teha. Waata Ap. t. 13, 14; 16, 13; 17, 2; 18, 4.

Ap. 20, 7 ei tähenda milgil wiisil päitese (püha) päewa pühitsemist, see sai wast palju hiljemine pühaks seatud.

Nüüd jääb meil weel üks kirjakoht läbi waadata, nimelt 1. Kor. 16, 2. See salu korintlastele on järgmine: „Jgal esimesel nädala päewal pangu igaüks teie seast midagi enese juure kokku, ja kogugu warandust seda mööda, kui temal jõudu on, et siis wast raha ei koguta, kui ma tulen.“

Milnult ühest sõnast on küll, et näidata, et see kirjakoht, nagu kõik teised, mingil wiisil ei õpeta, et esimene nädala päew püha aeg oli. See ütetus: „pangu igaüks teie seast midagi enese juure kokku“ näitab selgelt, et selle asemel, et sel päewal kirikusse minna ja seal üht annet üleüldisesse korjanduse kasti panna, anded kodu pidivad kokku pandud saama.

Pandagu seda tähele: Kui igaüks oma enese juures kokku paneb, seda mööda kui „temal jõudu on,“ peab tema oma warandusest ja siissetulekust ülejäägi wälja rehkendama — üks päris igapäewane toimetis, mis hingamise päewa rahuks ei tõlba. See juhatus korintlastele näitab, et see juur apostel esimest nädala päewa üheks töö ja äripäewaks, nende 6 hulgast, pidas.

Uus seadus walfib päitefe (püha-) päewa kui rahu päewa üle. Aga ta räägib Jehowa hingamise päewast. Wiskümmend kaks korda näitab tema käsu hingamise päewa peale ja seletab, et see Jumala püha päew on. Esimesest nädala päewast räägib tema kahetja korda ja nimelt iga kord räägib ta sellest kui ühest harilikust tööpäewast, mis tema ka tõesti on.

Kardinal Gibbons'il on seda mööda õigus. Päitefe päew (meie pühapäew) ei ole piiblis mingisugune pühitsetud päew. Ei Kristus ega tema apostlid pole ialgi selle päewa muutmist siisetoonud. Seitsemendama-päewa-hingamise päew, muutmata Jumala sõnas, jääb weel ikka oma au siis ja õnnis on see, tõsiue Jumala laps kes oma seisupaiga Jumala sõna peale rajab, ja ustawalt selle peale mõtleb, et hingamise päewa pühaks pidada.

Ch. L. Taylor

Piibli hingamispäew ja suusõna-õpetuse pühapäew.

(Järg.)

Kui kõikum usu-uwendajate seisupaik pühapäewa küsimuses on, tähendab Mosheim ära: „Kirik, ütleme meie, on pühapäewa korraldanud. Meie oleme junnitud endid selle alla heitma. Kui nõrk on see tugi! Jeesus on meid inimeste seadmistest wabastanud, kirikul ei ole mingit wõimu käsujid anda.“ Kombedõpetus V, 486 Kiriku ajaloo kirjutaja Neander tunnistab: „Pühapäewa pühitsemine oli ikka ainult, nagu kõik kiriku pühad, inimlik korraldus.“ „Kiriku ajalugu“, I. wäljaanne, I, 339. Tähendawad on aga Carlstadt'i järgnewad sõnad: „Pühapäewa kohta on see hirmus ja wastumeelt, et inimesed tema on siiseseadnud.“ Jägeri „Carlstadt“, leh. 401. See on tõesti „hirmus“, et pühapäew üks wäljaräägitud inimlik seadmine, hingamise päewa, aulise jumalik siiseseade, aja jooksul kristlaste keskel kõrwale on tõrjunud. Et aga see wõimatu on, selgub Matt. 15, 1—9 salmidest, sest wanas Iisraelis oli see sündinud, kuigi kirjatundjad ütlesid endid Jumala sõna peale rajawat. Meie leiame aga ta, kuidas meie Ennistegija selle üle otsustab. Laske seda meie hoiatujeks teenida, ja mõtkem seda südamesse!

Walguis ühes pimedas kohas.

Wõnelegi on pühapäewa pühitsemine üks iisenesest mõistetatav tõecas, mida praegu, sest et ta juba nii wana on ja üleüldiselt laotatud, mitte

enam kõigutada ei saa. Seda mõtet awaldab iisefuteablanc, M. Chemnis, Trienti kirikundukogu otsuste läbitatsumisel: „Ütski Uue Testamendi kätt ja ettekirjutus ei jundi pühapäewa pühitsemata, muidugi aga oleks see barbarline wallatus, kui keegi ilma mõjuwa põhjuseta üht nii wana kiriklist kommet ära tahaks laodata.“ De Festis § 3. Kes aga tarkust enam armastab kui sulda ja otsekoheselt tõde taga nõuab, seda ei rahulda mitte niisugused ütelsjed. Selle wastandits tunneb ta ennaft feeläbi tagakihutatud olewat asja põhjalikult läbi uurima, tudawissi dieti see inimeste seadmine ilma Kirja põhjata kristlaste keskel üles tõusis, üleüldiselt maksuaks jai ja misluguse õigusega tema piibli hingamise päewa kõrwale tõrjus. Niisugune wõõrdmine kroonitakse tagajärgega. Jumalikud tõde aulised perlid tuuakse feeläbi pimedada ajajärgu prügi-hunnikut päewa walgele, jakuna wõmad jumaliku ilmutuse warandust täiendamada, hülgab see ühtlasena aimamata aubiilguses ja kofukõlas. Kõitew Jumal, selle juures on aina walguis, on kõik need asjad, mis inimesele ilma jumaliku walguiseta arusaamatud näisid olewat, ettenäinud, oma prohwetidele juba wanaste ilmutanud ja „kindlas prohwetis sõnas“ warjanud, kuid siiski nii, et iga otsekohene hing, kes selles neid uurib, neid ka leiaks.

Kangem sellepärast seda kindlat prohwetis sõna tähetele kui üht küünat, mis paistab ühes pimedas paigas, ja nimelt alguseks kobe prohwet Danieli, sest et selles otja ajal juurt mõistust peab leitama. 2. Peetr. 1, 19; Dan. 12, 4. 10. Danieli 2. peatükis tuuakse meile kullas, hõbedas, wases ja rauas neli ilmariiki ette, mis meie Jumala igawese riigi eel peawad kaima. Kuld pead tähendatasse 38: jelmis Nebukadnetsari, kui juure Babeli kuningaga peale. Temale järgnes hõbedada läbi etendatud Meda-Perjia riik Dan. 5, 28; 8, 20. Kolmandana waseft nimetatasse Dan 8, 21 Greeka riiki. Neljandaks rauast jääb Rooma riik, nagu seda ka paawsti walitsuse poolt heakskiidetud Alliofi piibel Dan. 2, 40 kohta kinnitab. Luther ütleb iisegi omas eestõnes Danieli raamatu juure: „Selles seletuses ja arwamises on kõik maailm ühelmeel, ja töö ning ajalood tõendamada seda wägewaste.“ (Eestõne, leh. 129.) Seda neljat riiki rauast, Rooma riiki, peab aga, kümnele warhale wastawalt, kumneks jagatama. Alliofi piibel tähendab Dan. 2, 33 juure, et see jagamise kohta käib „Europa riikidesse rahwaste-rändamises peale“. Sedasama tähendab ka Luther; see jagamine tehti teoks 356—483 p. Kr., ehk alles Uue Testamendi ajal, mis ka täiesti Jlm. 17, 12 ütelsesele wastab. Selles jagatud seisukorras, „nende kuningate päiwil mõtab tacwa Jumal ühe kuningriigi üles ehitada“. Dan. 2, 44. Iga hing, kes palwetab: „Sinu riik tulgu!“ leiab siin üht

maailma ajaloo selget joonte-kawa, millest tema võib oma Jumala kuningriigi liginemist ära näha.

Teataw aruanne.

Dan. 7. peatüdis kujutatakse neidsamu ilma-riitiji— Babilon, Meda-Persia, Greekamaa ja Room— nelja elaja läbi. 17. salm. Kümme jagu, millesse Rooma riit lagunes, ehitab nelja sarwe neljanda elaja küljes. 24. salm. Kuid siin pannakse üks uus wõim sisse, mis on „teisi wiiji kui endised“. Wast peale selle, kui kümme sarwe on tekinud, tõuseb nende seast üks teine wõim üles, mis esiteks piisutene näib olewat, kuid lõpuks „suuremaks“ sai kui „tema selts“, (tema seltsilised) ja nende jekka edasi jääb kunni kohtuni. Selle wõimu peale juhatakse prohweiti pea tähelepanek, kuulutatakse ju tema kohta ette: „Ja ta wõtab kõigetõ gema wastu sõnu rääkida, ja kõigefõrgema pühajid raskesti waewata; ja tema mõte on, seatud aegu ja kohtuwiiisid teist wiiji seada, ja nad antakse ta kätte ühels ajaks, ja kahels ajaks, ja pooleks ajaks.“ 25. salm. Imelik Jumala lubamine et tema rahwas, tema aeg ja tema kohtuwiiisid ehk käik ühe niijuguse wõimu kätte ehk meelega alla antakse! Daniel palus omale selle üle teatawat seletust ja sai selle ka 23—27 salmides. Neid 3½ aega, mille jooksul pühajid peab taga kiusatama, nimetatakse ka Jlnutamise raam. 12. peatüki 6. ja 14. salmis. Jlm. 13, 1—10 salmides saab nagu prälät Bengel seda trehwawalt wälja awaldab, wäikene sarw, mis Daniel neljanda elaja küljes nägi, „ühels iseäraliseks loomaks.“ Tema walitus pühade üle peab 42 kuud kestma; 42 kuud on aga täpisealt 3½ aastat, see teeb, kui ühes kuus 30 päewa arvata, 1260 päewa. Esf. 4, 6. salmis antud mõõdu järele „igaühe päewa olen ma . . . pannud aastaks“, mis ka 70 aastanädala arwes, Dan. 9, nii imeliselt tõeneb, on siin tegemisi 1260 aastaga. Nõnda kaua peab Uues Testamendis üks kümnesse jalku lagunenud Rooma riigist ülestõusnud juur wõim kõigefõrgema pühajid tagakiusama ja koguni julgema Jumala aega ja käsku muuta! Wast pärast seda aega käib Jumala kohus selle wõimu üle ja kuningriik kõige taewa all antakse Jumala rahwale. Dan. 7, 27.

Nähtawasti hõljus see ettekuulutuse Pauluse filmade ees, kui tema Tessalonika kogudusele, kes Issanda tagajitulemist sel korral ootas, kindlasti kirjutas, et Kristuse päew ei tule mitte „kui arataganemine enne ei saa tulnud“. 2. Tess 2, 1—8. Niikaua kui Rooma ilmawõim oli ja wealegi weel paganlik, leidumad sellest langemisest ainult algus-astmed. Wast peale selle kui see ilmawõim on ärawõetud, kõrwaldatud ja riit ärajaotatud, ilmub see uus wõim esmalt ainult

wäikesena, siis aga kirjub ta aja jooksul ülem-walitsuse kümne kuninga üle enesele, tarwitab omale ojak-saanud wõimu 1260 aastat otja, et keskeriteks tembeldatud pühajid taga kiusata ja teeb wägivalda Jumala aja ja käsu kallal. 1260 aasta lõpul kaotab ta selle ülem-walitsuse, jääb aga kümne riigiga edasi seisma, jenni kui Issand temale ja nendele lõpu teeb oma tulemise ilmumise läbi. Kõige parema näitusena, kui täpisealt ettekuulutuse ja tõeks-minemine kokku käiwad, laseme ajaloo rääkida; „Siin (Roomas) kasvab paawstlus walitsuses warjatud, otjekui puu aja jooksul, ainult ühtjättes joontes astub ta kõige wanemal ajal wälja.“ „Üleüldse oli kirikliste asjadesse segamine vähem tarwiline ja tarwitses kiriklise juhatuses ohje vähem pingule tõmmata, nii kaua kui kogu kirik wäheste eranditega seespool Rooma riigi piiri oli ja teda selle riigiorra tugewate sidemete läbi nõnda loos hoiti ja ülewal kanti . . . Rahwaste rändamise segadusest ja Rooma riigi wäremetest tõuseb wähe-aamal üks uus riigi-tõrd, mille keskpunktiks paawstlik aujürg saab. Paawsti kikutatakse asjade seisukorra, rahwaste ja wärsude tahtmise, awaliku arwamise wõimu läbi rohkem ja rohkem selleks taga, et ülema walitsejana Europa ühtselu ette otja astuda. . . . Kuria (paawstiline kohus) saab ühels suureks waimlik-ilmlikuks kohtukojaks.“ Döllinger, „Kirik ja kirikud“, leh. 32.33. Issand on meile kindlasti teatawa ja usaldatawa seletuse annud; pangem seda tähele!

Warau langemine.

Paulus manitjes Tessalonika kogudust endid mitte nendele 2. Tess. 2, 5 järele antud suusõna-õpetusesti, et enne-Kristuse tagasi-tulemise arataganemine peab tulema, kuidagiwiiji kõrwale wiia lasta. Üks wiiritus hoidwat küll nüüd selle arataganemise awalikuks-jaamist tagasi, mis aga see on, seda „teate teie.“ Esimesed kriitlased teadsid, et sel korral kõige üle walitsew Rooma ilmawõim see wiiritus oli, aga et üks kriitlaste kogudusest wäljaarenew arataganemine weel pahemat toob. Nende eneste seast pidid pärast apostli surma mehed üles tõusma, „kes pööratsid kõnefid räägimad, et nemad wõiksid jüngrid eneste järele augutada.“ Ap. 1. 20, 28—30. Jah, juba omal ajal kirjutas apostel: „Sest ülekohtu jala-ast on ju liikumas.“ 2. Tess. 2, 7. Millele selle tulewa langemise tundemärgid seespool kogudust ilmusid, näeme teatawate liikmete püüdest waimu, sõna ja kirja läbi, otjekui „meist“ — j. o. Pauluse ja tema kaasapostlite poolt — lätitatud, kogudust tema õigest tundmisest Kristuse tagasi-tulemise kohta esiteele wiia. Liikmed ei põlanud mitte nende poolt kofujeatud ekfalistele kirjadele Pauluse allkirja

anda ja sealjuures pealegi veel tõendada, et nad Jumala Waimu läbi kirjutawad. Sellepärast kirjutab Paulus kõige oma kirjadele, mis tema ka Rom. 16, 22] järele teiste läbi lasti kirjutada, oma käega ühe terwituse alla. 2. Tess. 3, 17.

Üht teist mõjuwat abinõu langemiseks leiame 1. Tim. 6, 20. Jalmist: Põõra ennast ära „wastu ofja õpetusist, mis pahaste tarkuseks nimetatakse,“ ehk selgemine „walesti nimetatud gnosis'e le (tundmisele) wastawatest õpetusist.“ On olemas üks jumalikkude asjade tõeline ja üks wale-ära-tundmine — gnosis. Mlandatakse, oma enese mitteteadmise üle selgusel olles, Jumala lihtsa sõna ees ja wõetakse seda lapselikus „usus, nagu see kirjutatud on, wastu, siis saadakse tõelist, õiget Jumala-tundmist; katsutakse, iseennast targaks pidades, sellesse lihtsasse Jumala-sõnasse oma enese teadmise kõrgemat waimlist tähendust sisse anda, siis järgneb sellest walegnosis ehk wale-tundmine. Õige tundmise juures saab alandlik rumal targaks; wale-tundmisel ülespuhutud tark rumalaks. 1. Kor. 1, 27; Rom. 1, 22. Müüd oli Greeta mõttetarkus juutide peale nende wana Testamendi mõistmises nii kahjulikult mõjunud, et „midagi see ei olnud, mida tema näis olemat, waid see oli ainult ühe nägemata sümbol (täendus-süju).“ Harnack, Dogmade (usuõpetuste) ajalugu I, 245. See wale-gnosis ehk wale-tundmine tungis 2. Tim. 2, 15—18 järele algkogudusesse. Imeneus ja Wiletus läksid lihtsast piiblist tõrjale, mis kindlasti seletab, et ihulik ülestõusmine on tulewikus, kuna nemad ihuliku ülestõusmist waimlikeks seletasid, mis inimese uuetsündimises juba käide olemat läinud, ja selles mõttes ütlesid nad „ülestõusmine on ju sündinud“. Selle wähhajalgusena enese ümber sõõwa halbuse eest hoiatab ka Kol. 2, 8: „Katsuge, et ükski teid ei riisu ilma liku tarkuse ja tühja pettuse läbi inimeste seadmise ja maailma tühjade kommete järele“.

Müüpea kui meie piibllilise algõpetuse, mis enda jumaliku tempelt eneses warjab, kaljupõhja maha jätame, leiame endid ühesti soost, mis ikka põhjatumaks saab ja mida tihenew pimedus katab. Juba teisel aastajal on wõltsimised päewakorral, ja et ennast õigeks teha, katsuwad ufuteadlased Kristusele, apostlitele, jah, ka Jumalale isegi ebatõdesid peale koormata. Harnack II, 63. „Gnostikaliste (Greeta mõttetarkuse) koolide õitseaeg oli teine aastajada.“ Schaff, Wana kiriku ajalugu 203. „Kuna apostlid peaaegu surnud olid, arwas petuse waim wõiwat kogudusesse kui ühte tühjasse majasse, millel hoidjat ei ole, sisse minna.“ „Wõib oletada, et nendes (2. aastajal) sajas aastas tekkinud ja alanud on peaaegu kõik effitused, mis pärastpoole kirikus on

mässanud.“ „Magdeburi kirikuajalugu“ (Magd. Centurien) V, 132.

Õige wanem pühapäewa pühitsemise tunnistus.

Et pühapäew alles 2. aastajal üles on tulnud, tunnistab Lutheri-ustku piiskop Grimelund: „Wana kiriku kristlased tegiwad õige pea esimese päewa nädalas filmapaiswaks siis mitte kui hingamise päewa, waid kui koguduse kofkutulemise päewa, et Jumala sõna ja sakramentisid kristlikul wiisil ühiselt tarwitada, ja nimelt üsna tahtlemata juba teise aastajaja esimeses osas.“ „Pühapäewa ajalugu“, leh. 60. Selle järele, mis meie 2. aastajaja kohta kindlaks oleme teinud, ei tohi see meid mitte imestada, kui meie selle puudulises ja pealegi veel mitmeti ufaldamata allikaines ka pühapäewa pühitsemise esimestele jälgedele satume. „Apostliliste ijade“ katoliku usku ümberpanija, Dr. J. C. Mayer, ütleb, meil on „õige wanem rõhutatud tunnistus kristliku pühapäewa pühitsemise tarwis“ Barnabase läkituse-kirjas. „Remptener Ausgabe“, leh. 108. Et see kiri piibli kanonilistes raamatutes puudub, siis peame seda täpipealt juurenduse klaasi alla wõtma, j. o. seda terawalt uurima. Ottewaatusjeks peab Dr. Harnack seda armustama: „See kiri seisib juba teise aastajaja lõppemisel Aleksandria linnas kõrges lugupidamises.“ Kui juba Eusebius tõstab wasturääkimist. Tänaasel päewal tohitakse juba üleüldiselt tõeks tunnistada, et Barnabas mitte kofkuseadja ei ole.“ Kofkuseadja „tahab oma lugejatele täielikku tundmist anda, et nemad ära tunnekid, et kristlaste seaduserahwas päris ja ainus rahwas on ja et Juuda rahwas ualgi Jumalaga lepingus ei ole olnud“. „Selle mõtte järjekorraline läbiwiimine, nagu oleks juutide Wana Testamendi kalliks-pidamine üks kurati poolt sisseantud selle wõltsimine olnud, on kofkuseadjale omane. Seega on tema meelet ümberleikamine ja fogu wana-testamentline ohwerdamine ja pidustamine kurati, töö.“ Realencyklopädia II, 412. Dr. Schaff ütleb: „Wana Testament on temale ennem warjatud ristiusk, mille ta müstikalik-allegorialise (salalik-tähenduslike) seletuse abil sellesse sissekannab, otse nii kui Philo Plato mõtetarkust salaja sisse oli kandnud. Selles tähenduslikes (allegorialises) armamises lähew ta nii kaugele etta kirjatähelise ajaloolise mõtte lihtjalt ära salgab. Tema tõendab näit., et Jumal juutide ohwrid ja paastumist, hingamise-päewa pühitsemist ja templiteenistust ualgi ei olemat tahtnud.“ „Sealika sõõmise teeld tähendab, osafaamisest seajarnaste inimestega peab põgenema... ära jõõ hüünet, tähendab nii palju, kui ära ole abielurikkaja ja poistenaeerja. Miks? jesi et see loom igal aastal

oma jugu muudab ja pea ifane, pea emane on." Leh. 397. Niisuguste õnneproovide järele jõumise käsu üle oleme meie paremini ettevalmistatud, ka tema gnostik (tundmist) hingamise- ja pühapäeva üle kuulma: „Et Jumal kuue päevaga loomise on lõpetanud, tähendab, et Jeesus 6000 aasta sees kõik lõpule viima saab. Et tema aga seitsmendal päeval hinganud on, tähendab, kui tema Poeg tuleb ja sel ajal ülekohtule lõppu teeb, siis saab tema õnnelikult hingama seitsmendal päeval. Et Jumala püha päeva pühitseb, peab puhast olema, seda ei ole meie siin veel mitte, seega teeme meie seda siis, kui meie seda teha võime. Käesoleva aja hingamise-päevad ei ole mitte Jeesus meele järele, vaid kahelks päew „mille tema ühe teise maailma algusel teeb.“ „Siis peame meie ka 8. päeva pidulikus rõõmus, misjulgusel päeval ka Jeesus on jurnust ülestõusnud.“ 16. peatükk. Teiste sõnadega: Et meie siin endi pattude pärast õiget hingamise-päeva mitte pühitseb ei võid, vaid seda siis vast teha võime, kui Jeesus tuleb, sellepärast on kahelks päew, mil Kristus üles on tõusnud, parajaste hea küll, et teda selles jumalakartmata maailmas kui „piduliku rõõmu päeva“ pidada. Misjulgust eesmärgi aga see mõttetarkus teenima pidi, näeme 3. peatükist: „Sellepärast siis wennad, on pika-meeliline Jumal sellel ettenägemises, et rumaluses uskuma saak rahwas, kelle ta omas armsamas oli valmistanud, meile kõik ette teada annab, et meie mitte kui profelidid (profelid-uus usu sisse astuja) nende käsu alla ei langeks.“

Jesegi katolitu usku võimukandjad, nagu Weger ja Welte, tunnistavad: „Kokkuseadja võtab ühe nii järsku seisupaiga Wana Testamendi kohta, nagu see ühe apostli juures waewalt mõistetaw on. Wanal Seadusel, õpetab tema, ei olewat iialgi maksuust olnud.“ „Kirchenlexikon“, artikkel Barnabas. Dr. Mayeri järgne küsimus ja vastus ütleb palju: „Kuidas on aga see kui „Katoliklaste kiri“ lugupidamist, laialilaotamist ja wastuwõtmist kirikliste raamatute hulka leidnud?“ „Tema austas ja rahustas üht kiriklist ajatarwidust.“ Leh. 75. Kellele see aga üks kiriklist ajatarwidus oli ja misjulguseks eesmärgiks, seda teatab Dr. Harnack, kui tema gnostikute (gnostik = gnosise poolehoidja) kohta ütleb: „Nemad on need krist-lased, kes on püüdnud rutulises sündmuses ris-

tiusku greeka kulturele ja wiimast eijemele võita, ja nad on sealjuures wana Testamendi saatuse hoolets jätnud, et endile seaduse ühendust ehk lepingut mõlemi võimude wahel tergendada ja võimalust saada ristiusu ainuõigust kindlustada.“ I, 251. Kelleks tema kirja kokkuseadja pidas, seda avaldab tema nõndasama selgelt välja: „Selles wana Seaduse seletuses, nagu seda näit. nõndanimetatud Barnabas harjutanud, peitub juba üks tähendaw mõteteadusline Greeka element.“ „Wõidakse aga edasi kirjanikka nagu Barnabas ja Ignatius ühe wõrdluse alla nõndanimetatud gnostikutega tõmmata, ... kes just selle teoriaga (õpetusega) mõndagi filmatorkawat ühesugust üles näitawad.“ I, 252. 246.

Meie uurimise saadus on nüüd meie ees: 1. Ühe apostliku tunnistuse ajemel on see nõndanimetatud kirikuisade poolt üks väljamõeldud tunnistus. 2. Kokkuseadja, selleajemel et Pauluse feltiline olla, paljastab ennast kui ühemõtteline Imeneuse ja Wiletusega — wist küll üks Greeka mõttetark Aleksandria linnast. 3. Selleajemel, et õiget Jumala-tundmist õpetada, arendab ta wale-tundmist, mille eest Paulus hoiatab. 4. Selleajemel, et Jumala sõna õieti jagada, seletab ta seda mõistmata wiisil wainlikelt ja jalgab „lihtsalt selle kirjatähelise ajaloolikku mõtet“. 5. Jumala poolt sisse seatud wana Testamendi seadused on tema meelest „kuradi-töö“. 6. Selleajemel et jumaliku tahtmise saladust, mis Jumal Kristuses korda saatis, ära tunda, nimelt et paganad peafsid „ühes ihus“ olema Israeli rahwaga, püüab ta neid algkogudusest lahutada. 7. Selleajemel et apostlite ja prohwetide raja peale, mille nurgakivi Kristus on, üht ühtlast kogudust asutada, tahab tema kui gnostik midagi koguni uut ehitada kristliku õpetuste segamise läbi Greeka, mõteteaduslike, paganlike õpetustega. — Ja üks uus ehitus on jeele pinnal ka üles kerkinud — aralangenud ristiusk. 8. Selleajemel et üht kristlikku hingamise-päewa-pühitsemist tunnistada, õonestab ta jumaliku kindla korralduse jügawaid põhjusalusid. 9. Selle piibliku aufo-riteti (täie usalduse), selle gnostikalise (mõteteaduslike) uueks-loomist ja segamise keskel ilmub kõige esite „kahelks päew“ näitelawale, parajaste hea küllalt, et teda selles patuses maailmas pidulikus rõõmus pidada Järgneb.

Noorsoo osakond.

Päewapilt.

Sadamajalal jalutawad õde ja wend elawalt juttu westes. Õde hoiab päewapilti käes, mis

mõlemad huwitusega waatlewad. Põnewusega ootawad nad filmapiiril üleskerkiwa laewa sadamasse jõudmist, mis Ameerikas elutsawat onu neile külla toob. Nad ei ole teda veel iialgi näi-

nud, aga isa ja ema on temast nii palju jutustanud.

Neid kumbagi ei olnud enam elus; isa oli langenud juures ilma sõjas; ema walust, murest ja puudusest maha rõhutat, läts peagi temale järele. Waesed lapsed olid jelle leinasõnime onule saanud, kes nende saatusest wäga oja wõttis. Tema saatis ühe trööstiwa kirja ja lubas neid waatama sõita ja lõpetas neid oma juure Ameerikassee kaasa wõtta.

Tema oli neile ühes kirjaga ta päewapildi jaatnud ja teatanud mis suguse laewaga ja mil päewal ta arwas kohale jõudwat, lootes neid sadamas ees leidwat. Ehk ta küll neid lapsi weel ei olnud näinud, siis tunnesid need lapsed teda koha päewapildi järele ära. Juba peatab laew. Reisijad — mehed, naised, lapsed — astuwad laewalt sillale ja ruttawad, kes üksi kes wastasolewate omaksete ja tuttawate saatel, oma eesmärgile. Õde ja wend waatlewad tulejaid, aga iseäranis uuriwad waatawad nad igat meesterahwast. „Sääl, jää! on onu!“ hüüawad nad mõlemad; jooksewad temale rõõmsalt wastu ja terwitawad teda sõnadega „Teie olete onu Jofua, eks ole tõsi?“ „See ma olen, mu lapsed, wastab onu liigutatult, ja siis lähewad kõik kolm rõõmsalt oma teed.

Meie jätame selles jutustuses nimetatud isikud nende eneste hoolets ja küsime parem: „Misküsi tundsid see õde ja wend ennenägemata sugulast? Wastus on selge: päewapildi järele tundsid nad näo poolt wõõrast onu.

Sellest wõrdlusest wõtame omale järgmise õpetuse: Meie esivanemad olid langenud sõjas saatana ja patu wastu ja jätsid meid inimesi waesteks, lasteks kelle igapäine oja elus ainult puudus, wiletus, mure ja hukatus oli.

Taewalijä olewusi täitis sügaw kaastunne, kui jõnum inimese langemisest teatawaks sai.

Aga Jumal oma juures halastuses ja armastuses tegi ühes oma Pojaga ettevalmistusi meie ärapäätmiseks ja õnnistuseks.

Tema saatis meile siis oma kaastunde ja armastuse ülesnäitamiseks tröösti- ja rõõmustamise kirja, see on ewangeliiumi, milles ta meile teatas et tema ainusündinud Poeg tuleb patuse liha näol maapääle et abita inimesesugu nende wiletlast seijutorrast päästa ja äralunastada. Selleks, et meie teda miljonite isikute seas, kes iga aasta jooksul sündimise teel siia maakerale elama asuwad wõikime äratunda, pani tema oma rõõmuõnnimise, see on ewangeliiumile enese isiku kohta kirjelduse ja tuleku tundemärgid juure.

Paneme meie — armjad lugejad — jeda kirjeldust ja tundemärka põhjalikumalt tähele.

Tema pidi sündima ühest neitsijst (Jes. 7, 14) Jüda suguharuist (1. Moos. 49, 10) Daweti sugu

järeltuleja (2. Sam. 7, 12, 13) Betlemas, Jüda maal (Mika 5, 2) pidi sündima määratud ajal ja tema sündimist pidi tähe läbi teada antama (4. Moos. 24, 17). Kui „wõitud“ (Dan. 9, 25) pidi tema 69 prohwetliku nädala — 483 hari-likku aastat — järele, pärast Jeruselema ülesehitamise kasku 457 a. enne Kr. (Esra 6, 14, awalikkuse ette astuma, sellejärele kui ta aastal 27 p. K. ristitud oli saanud. Jes. 61, 1; Luf. 4, 18.

Tema pidi tõusma kui wõjutene püüdest maast (Jes. 53, 2) temal ei pidanud midagi päält näha ihaldamise wäärilist olema.

Kolme ja poole aasta pikkuse õpetuse ammeti järele (Dan. 9, 26, 27), 30 a. p. Kr. pidi tema saama ära kaotatud. Tema sõber pidi teda ärastandma (Laul 41, 10) 30 hõbetüki eest (Saf. 11, 12, 13).

Hätkat ja jappi pidi temale juua aut ma, Laul 69, 22) aga tema sääreluid ei pidanud mitte kätt murtama (Joan. 19, 32, 33; 2. Moos. 12, 26), nagu jeda rõõwliste tehti; hõelad pidid olema tema haua juures ja rikas tema surma jures. Jes. 53, 9; kuid tema ei pidanud mitte ärastandemist nägema. (Laul 16, 10) waid tema on kõrgesse ülesse läinud, surma wangihoone wangi wiinud ja inimestele andeid annud (Laul 68, 19).

Prohwetite ettekuulutatud ajal uuris nii mõnigi ootaja hing jeda jumaliku päewapilti (see on Jumala sõna) nagu meile Petrus teatab: „Seda õnnistust on otfinud ja tagandunud prohwetid, kes armusi, mis teie kätte on tulnud; enne on kuulutanud.

Kui nemad tagandusid, mis sugust aega Kristuse Waim, kes nende sees oli, tähendas ja ette tunnistas kannatamise, mis Kristuse kätte pidid tulema ja kõik auu nende kannatamiste järele.“ 1. Petr. 1, 10, 11.

Nemad panid tähele, kuidas oli Kristuse tulek ettekuulutatud, panid tähele aega ja uurisid igat ühte, kes ennasi Kristuseks nimetas. Ap. A. 5, 36, 37. ja kui siis lõpetas Jumala Poeg tuli, tundsid nad teda ülesantud kirjelduste abil koha ära. Loe ühe uskliku, nimega Siimon, termituskõnet õnnistegija ilmumisel: „Jssand, nüüd lased sina oma sulase rahus ära minna oma sõna järele, sest mu silmad on ju õnnistusi näinud.“ Luf. 2, 25 — 35.

Pane tähele Anna sõnu selle kohta. Luf. 2, 36 — 38. Kuule mis ütles Andreas Petrusse wastu: „Meie oleme Messia leidnud, see on ärastetatud Kristus.“ Joan. 1, 41. Kuula mis ütles Wilippus: „Kellest Mooses on kirjutanud käsuraamatusse ja prohwetid, teda oleme meie leidnud, Jesuse, Jofepi poja Natšarett.“ Salm 46.

Teised aga põlgasid Jumala trööstikirja ehk jälle mõistsid jeda pahaste (Luf. 7, 30) heitsid

ära kirjas kujutatud pildi, ei pannud aegu tähele (Matt. 16, 1 — 4) ei tunnud jedasinaist Jeesust (Ap. 7. 13, 27) ja löid teda risti. 1. Kor. 2, 8.

See aeg läheneb, kus jeesama Jumala Poeg teist korda jüa maa pääle tuleb (Ebr. 9, 28); tema on meile ka oma teist tulekut tutvustavad teated ette jaatnud, kuidas tema saab tulema; tema on üffikasjalijelt teatanud, missugune segadus tema tuleku eel maa pääl on.

Kas võtab ja, armas lugeja, sellest hoolimata, kuidas sind eht ajalitud ülesanded kaasa kisuwad, selleks aega, et meie seda pilti järgmisel korral ühes koos uurime?

D. J. Schwedrat.

Ühe isa hooletus.

Ühel ilusal jumisel päeval wõttis üks isa oma wäitese poja käekõrwale ja jalutas temaga läbi ilusate aasade ja põllupeenarde.

Et päew wäga palaw oli siis otjis isa lõpeks ilusa, puude wilus oleva kohakese wälja, kus puu leherikkad offad kaugele dierikka aasa üle ulatajid ja istus muru pääle maha.

Poisikene jooksis rõõmsalt isa ümber; noppis lillefid murul mõnufalt lamawale isale ja hüüdis pea wahetpidamata: „Isa, waata kui ilus!“, Lõpeks uinus isa magama.

Seda wõimalust kasutas laps ja läks isa juurest oma teed, kuhu temale meeldis.

Kui isa ülesärkas oli kohe tema esimene mõte: „Kus on minu laps?“

Rahutult tõusis tema üles, otjis igalt poolt, hüüdis nii waljuste kui jaksas — kuid asjata, tema armas pojatene oli kadunud, wastuhüüet ei kostnud kusagilt — ainult wastukaja oli wastuseks tema kaebe hüüetele.

Rõhutud südamega otjis ta igal pool oma ümbruses ja hüüdis wäsimatalt; kuid wastust ei olnud. Lõpeks jooksis ta lähedal olewat mäe weergu anõõda üles ja nägi mäe kõrwal juurt kivistikku.

Dubfufe tundest täidetud südamega lähenes ta kivistikule ja nägi selle pösjas kiwiruufude keskkel oma kallist pojakesest purustatud liitmetega lamawat.

Tema ruttas kiireste alla ja wajutas eluta pojakese oma walust lõhkeda ähwardawa südame wastu. Waljuste kaebas ta oma poja surma üle. Tema magamise ajal oli ta järelewaatuseta jäänud poeg kivistikku kukkunud.

„Missugune wõrdlus kuu Jumalafogudufele! mõtlejin ma.

Kui palju ijasid, emasid ja üleüldse kristilasi magawad raskest unes ja ei teagi, et nende lapsjed ilma järelewaatajata ümber eksiwad ja mitmesugustesje kõlbmata elu kivistikku kukuwad, mis igaweje surma toob?! „Isa, kus on minu laps?“

(Mody ainetel.)

Moorsoo hauakaewajad.

Neid on armu poolest palju, kuid meie tahame siin ainult kõige tähtsamaid tähele panna, mis armu poolest kuus on.

„Laiskus“ on esimine hauakaewaja. Seisew wesi hakkab haifema; tarwitamata tööriist hakkab roostetama; tööta inimese terwis nõrgeneb. Töö on elutingimine ja ainjam õige kaitsja kõlbmata mõtete ja ettewõtete eest. Jumal andis juba alg-inimestele ülesandeks aeda „harida ja hoida“. Noored, tahate teie terwed olla ja elust rõõmu tunda, siis tehke tööd!

„Bachus“ (wiinajumal) on teine hauakaewaja. Kui palju kurblugude, wiletsuste ja hädade põhjuseks on wiin. Kui aga keegi teda weel noorelt tarwitama hatab, see langeb kui noor rohi wikati ees. Waadaku iga noor ja wana wiina häwitawat mõju oma ümbruses; wõrrelgu sellekohaseid arwustikka ja tehku oma elus kindel otsus sellele waenlasele südidalt wastu astuda.

Ko l m a n d a m a hauakaewaja nimi on „Bennus“. Paulus ütleb: „Aga põgene noore ea himude eest“. 2. Tim. 2, 22.

Ropp armastus on kui sõoja tuli. Sühahimu on nooruse häwitaja. Kes selle küüsi sattub, selle saatuse on kindlaste juba elawalt tõdunemine. Selle järeldus on haigus mida „arstimataks“ nimetatakse. Kui palju täiealisi kannatawad kõik oma wilets elu aeg nooruse pattude all, kunninad wiimaks inimesefoo paisetena halatsemise wäärt otja leiawad! Seega kaotawad nad ka igaweje elu. 1. Kor. 6, 9. 10.

Keljas hauakaewaja on „Mars“ (wana kreeka sõjajumal). Aga mitte üffi sõda ei ole tapja; taltsutamata wiha tujul langeb nii mõnigi warajasse hauda olgu see harilikult kafeluse kui ka kahewõitluse teel. Tõsi on ja jääb selleks millest Job kirjutab: „Seft meeletuma tapab meelepahandus ja kadetus suretab rumala“. Job. 5, 2.

W i e s hauakaewaja on „paha seltskond“.

Kellel sõbrade walikuts tarwikku terawmeeljust ei ole, see wõib kergeste hädaohtlikule teele juhtuda. Paha seltskond wiib palju rohtem inimesi hauda, kui seda harilikult arwatakse. Paulus ütleb: „Mis muud wennad, mis tõfine on, mis auus, mis õige, mis kastiin, mis lõbus, mis hea kuulda, kui üks hea komine ja mis kiituse wäärt, see peale mõtelge“.

K r u e s hauakaewaja on „õnakuulmatus“ wanemate wastu. Kes oma wanemate, kui eluelukõpsede inimeste nõu põlgab, walib omale tee mis hukatusesse wiib. Wõikse omale eeskujuks piiblis kirjeldatud noori ja nende õnakuulmist oma wanemate wastu.

Nende elutagajärjed olid head, sest neid saatjid nende wanemate eestpalwed ja Jumala tõota-

tud õnnistus: „Alusta oma isa ja ema, see on esimene käsudna tõotusega: Et sinu käsi mõits hästi käia ja sina mõitsid kaua elada maapääl“. Ew. 6, 2. 3.

Kolme ingli kuulutuse edu.

Matt. 24, 14 juhü Kristus kõitide tähelepanekut sellepääle et „sedajinast kuningriigi armuõpetust peab kuulutatama kõiges maailmas ja siis wast tuleb ots“. Mis Kristus, „sellesama kuningriigi ja sellekohase ewangeliumi“ all mõtles, leiame meie Jlm. 11, 15, kus on öeldud: „Maailma kuningriigid on meie Issanda ja tema Kristuse päralt saanud ja tema peab kui kuningas walitsema igaweste igawesets ajaks“. Tema töötas enne oma teist tulekut ühe kuulutuse saata, miska lõpu aeg ja tema tulemine saab kuulutatud kõige rahwale maailmas. Sedasama tööd kirjeldatakse selgemalt Jlm. 14, 6—12. 12. jalmis on ülesantud selle rahwa tundemärgid, kes seda ülesannet täidawad ja wiimast hoiatuskuulutust kõige rahwaste seas kuulutawad. Males selle juure liikumise algusest oleme meie kindlad, et meie Jumala armu ja abi läbi kolme ingli kuulutust laialelaotame. See kuulutus on Jumala sõnas ettemääratud ajal alganud ja seda pidi kuulutama rahwas, kes kõigest inimeste seadustest ja juusõna õpetustest ennast wabastajid ja Jumala käskude järele käisid.

Kõigist raskustest ja takistustest hoolimata on see kuulutus kõigis maajagudes tee kasandanud ja wastuwõtmist leidnud ja ka täna tõmmab ta kõige maailma tähelepanu oma pääle. Iga erapooletu arwustaja peab otsusele jõudma, et selles töös üks juhtiw käsi tegew on, mis wägewam igast inimlisest forraldusest.

Järgnewad arwud näitawad selle kuulutuse praegusi edusammusid.

S. P. Adwendisti koguduse liikmete arw üle üma oli aastal 1920: 185,450. Iga liige oli annetanud, sise- kui wälise misjonitöö jaoks kokku, läbistikku 63 dollari 92 centi (see on praeguse kurji järele Eesti rahas üle 40,000 Eesti marga).

Meil on praegu 4541 kogudust ja 1717 oma kirikut. 2030 noorjoo misjoniühingut, 6151 hingamise päewa kooli, 45 kirjastuse- ja trükisajutust, kus 101 keeles kirjandust trükitaftse.

See 101 keeles ilmum kirjandus sisaldab 144 perioodilist ajakirja, 685 mitmesugust kõidetud raamatud, 439 kerges kõites raamatut ja 1896 traktati.

Kui meie igast raamatufeltstist ühe raamatu omandakfime, siis peame selleks 877 doll. 74 centi (Eesti rahas umbes 300,000 E. m.) wäljaandma.

Misjonitööd tehakse 108 rahwasugu seas, millel 1,570,000,000 elaniku.

Meil on 33 rawitfusafutust, kus 156 arsti, 2250 rawitsejat ja teenijat tegewuses. Reis asutustel on 1920 aastal 27,791 haiget rawitsetud; wäljast rawitusel on käinud üle 15,000 haiget.

Jumala wägewa täewarre läbi on see töö aastaastalt kaswanud ja edeneb täna suuremal määral, kui üalgi enne. See on selle töö lõpulewiimine mis Kristus oma jüngritega alustas. Armas noor lugeja, kas tahad sa erapooletuks päältwaatajaks jääda? Kui Paulus Jumala kutset mõistis ja pimeduses olevate paganate wilekat seisukohta järelmõtles, ütles ta: „Eest Kristuse armastus ajab meie peale“ 2. Kor. 5, 14; ja „ . . . warsi ei pidanud mina mitte liha ja werega nõu.“ Gal. 1, 16. Oh et ka weel täna palju noori selle aasta wahetusel otsuse teeks Pauluse eeskuju järele teha, öeldes ujumehe Jõuna sõnadega: „ . . . walige enesetele täna, teie teie tahate teenida . . . aga mina ja minna pere, meie tahame Jehowat teenida!“

Ujakohased, tähtsad waimulikud kõned

peetakse järgmistes linnades

iga reede, laup. ja pühap. õhtutel:

- Tartus, Pihtwa tän. nr. 10, kort. 2.
- Narwas, Peetri plats, uschtowi maja nr. 10.
- Rakweres, Piit tän. Nr. 68.
- Tapal, Rabala tän. nr. 4.
- Wärnuis, Karja tän. nr. 3.
- Paides.
- Tallinn, Gonsiori tän. nr. 6.
- Kurejaares.
- Walgas, Uus tän. nr. 24.
- Wõrus, Siiri tän. nr. 6.

Jlmus üks kord kuus.

ütsiku nr. hind 10 Mk.

Wäljaandja: 1895 a. asutat. 7. p. Adw. Eesti Siit.

Tellimised kui ka rahasaadetused Martha Raba'le Suur Kompasna t. nr. 11/13, tr. 8, Tallinnas.

Wastutaw toimetaja: M. Bärengrub, Posti t. 48, kort. 5, Narwas, kuhu kaastööd tulewad saata.

S. Saakmann'i trükk, Tartus.